

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	LING 426 Sosial dilçilik, 4 kredit, 8 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Program (bakalavr, magistr)	Magistr	
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	fil.ü.f.d., dos. Rasim Heydərov	
	E-mail:	rasim.heydarov@khazar.org	
	Telefon:		
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Məsləhət saatları	Bazar ertəsi, saat 10.00-12.00	
Prerekvizitlər			
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənninnövü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Dərsliklər: Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika. Bakı, 2005, 530 s. Rəcəbli Ə. Dilçilik tarixi. İki cildə. II c., Bakı, 2006, 616 s. Axundov A. Ümumi dilçilik. Bakı, 2006, 278 s. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. I cild (3 cildə). Bakı, 2019, 448 s. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. II cild (3 cildə). Bakı, 2019, 272 s. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. III cild (3 cildə). Bakı, 2019, 512 s. Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, Bakı, 2013, 214 s. Əlavə ədəbiyyat: Ferdinand de Sössür. Ümumi dilçilik kursu. Bakı, 2003 İ.A Boduen de Kurtene.Ümumi dilçilik üzrə əsərləri. Bakı, 2014 Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолингвистики). Л., 1975 Звегинцев В.А. О предмете и методе социолингвистики. – Известия АН СССР. Серия литературы и языка, вып. 4. М., 1976 Никольский Л.Б. Синхронная социолингвистика. М., 1976 Швейцер А.Д. Современная социолингвистика. Теория. Проблемы. Методы. М., 1976 Швейцер А.Д., Никольский Л.Б. Введение в социолингвистику. М., 1978 Теоретические проблемы социальной лингвистики. М., 1981 Звегинцев В.А. Социальное и лингвистическое в социолингвистике. – Известия АН СССР. Серия литературы и языка, вып. 3. М., 1982 Диахроническая социолингвистика. Отв. ред. В.К.Журавлев. М., 1993 Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика. М., 1996 Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика. М., 2000		
Tədris metodları	Mühazirə		+
	Qrup müzakirəsi		+
	Praktiki tapşırıqlar		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı		30
	Fəallıq		5
	Davamiyyət		5
	Layihə		10
	Quiz		5
	Prezentasiya		5
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Kursun təsviri	Sosial dilçilik: dil variasiyaları problemləri, sosial dilçiliyin məqsədləri, sosial dilçiliyin banisi sayılan F.de Sössürün dilçilik təlimi, sosiolinqvistikanın nəzəriyyəsi, elmlər sistemində yeri, əsas sahələri, dilin daxili strukturunun təşəkkülü və inkişaf proseslərinin		

	sosial mahiyyəti, nitqin sosiolinqvistik aspekti, dilin sosial və funksional diferensiallaşmasında sosial münasibətlər, dildə variasiya və sosiolinqvistikanın prinsip və metodlarını araşdırılır.		
Kursun məqsədləri	<u>Kursun əsas məqsədi</u> sosial dilçiliyin məqsədini və əsas istiqamətlərini təhsilalanlara çatdırmaqdır. <u>Kursun spesifik məqsədləri</u> Tələbələrdə sosial dilçilik barədə biliklər formalaşdırmaq Tələbələrə sosioloji dilçiliyin metodoloji əsaslarını və elmlər sistemində yerini müəyyənləşdirməkdə kömək etmək Tələbələrə sosial dilçiliyin prinsip və metodları haqqında məlumat vermək.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr aşağıdakıları edə biləcəklər: 1. Sosial dilçiliyin yaranması tarixi və burada F.de Sössürün rolunu; 2. Sosioloji dilçiliyin metodoloji əsaslarını; 3. Sosioloji dilçiliyin nəzəri məsələlərini; 4. Sosial dilçiliyin əsas sahələrini; 5. Sosial dilçilik modellərini.		
Qiymətləndirmə meyarları (Tədris siyasəti və davranış)	Fəallıq - Fəallığa görə veriləcək bal tələbənin müzakirələrdə iştirakına, mətn təhlilində göstərdiyi fəallığa, semestr boyu həftəlik dərş proqramına hazırlaşmalarına, yeni və əlavə ədəbiyyatlara göstərdiyi marağa görə veriləcəkdir. Davamiyyət - Tələbə 10 dəqiqədən artıq dərşə gecikərsə, qəib yazılacaq. Buna baxmayaraq, tələbə dərşdə iştirak edə bilər. Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərşdə ardıcıl iştirakı və dərşdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. Üzürsüz buraxılan hər dərş üçün 0,5 bal çıxılacaq. Prezentasiya - Təqdimatlar dizayn və məzmun baxımından mükəmməl olmalıdır. Fərdi təqdimatın qiymətləndirilməsində mövzu ilə bağlı mövcud tədqiqatlarla tanışlıq və elmi araşdırmanın səviyyəsi, mövzunun əhatə olunma miqyası, şəkil və illüstrasiyalardan yerli-yerində istifadə edilməsi, təqdimatdakı planlılıq və ardıcılıq kimi meyarlar nəzərə alınacaq. Semestrin bitməsinə iki qoşa saat dərş qalmış təhvil verilməlidir. Quiz – Semestr ərzində tələbənin bilik səviyyəsinin ölçülməsi üçün keçirilmiş mövzuları əhatə edəcək şəkildə test/açıq sual formasında keçiriləcək. Layihə - Semestr ərzində keçirilmiş mövzulardan biri haqqında 10 ballıq layihənin təqdimatı. Tələbənin davamiyyəti hər dərş yoxlanacaq, əgər tələbə dərşlərin 25%-dən çoxunda iştirak etməyibsə, imtahana buraxılmayacaq. İmtahan haqqında: 1. İmtahana hazırlaşarkən dərşlərdə götürülmüş qeydləri öyrənməklə yanaşı, dərşin iş planında göstərilmiş ədəbiyyatlara, o cümlədən başqa mənbələrə də müraciət etmək lazımdır. 2. İstifadə ediləcək ədəbiyyatın bir qismi tərəfimizdən təmin ediləcəkdir. 3. Aralıq və Final imtahanlarının hər ikisində suallar test və ya klassik ola bilər.		
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix (planlaşdırılmış)	Fənnin mövzuları	Dərşlik/Tapşırıqlar
1.		Dil və onda variasiyalar problemi. Sosiolinqvistikanın hüduqları və məqsədi. F.de Sössür sosioloji dilçiliyin banisi kimi.	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.7-17 Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.18-28

2.		Dil və nitq dixotomiyası.	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.29-66
		Sinxroniya və diaxroniya haqqında təlim.	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.67-90
3.		Sosiolonqvistikanın metodoloji əsasları	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.91-113
		Dil əlaqələrinin tədqiq tarixi	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.15-128
4.		Sosiolonqvistika nəzəriyyəsi	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.139-164
		Sosiolinqvistikanın məfhumlar aparatı	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.165-184
5.		Dildə variasiya problemi	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.185-192
		Dillərarası əlaqələrin yaranma səbəbləri	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.29-50
6.		Dil situasiyalarının tipologiyası	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.206-218
		Dil siyasəti, dil quruculuğu və planlaşdırılması	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.218-238
7.		Aralıq imtahanı	Məruzə
		Ədəbi dillərin inkişafı və nəzəriyyəsi. Sosiolinqvistikanın bəzi problemləri.	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.238-265
8.		Sosiolinqvistikanın elmlər sistemində yeri	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.266-302
		Sosiolinqvistikanın əsas sahələri	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.303-321
9.		Dilin daxili strukturunun təşəkkülü və inkişafı proseslərinin sosial mahiyyəti	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.322-350
		Dillərarası əlaqələr zamanı dildə yaranan müxtəlif kənaraçıxmalar	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.50-70
10.		Dilin sosial diferensiallaşması	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.366-375
		Dilin funksional və strukturdaxili inkişafı arasında qarşılıqlı əlaqələr	Rəcəbli Ə. Sosiolinqvistika, 2004, s.376-389
11.		İnterferensiyanın növləri	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.70-79
		Fonetik interferensiya	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.80-85
12.		Qrammatik interferensiya	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.85-102

		Dillərin inkişafında alınmaların rolu	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.103-123
13.		Dillərin ittifaqı	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.124-148
		Qarışıq dillər: picin və kreol dillər	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.149-161
14.		Dillərin qarışması: substrat, superstrat, adstrat hadisələri	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.162-186
		Bilinqvizm gədisəsi	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.187-185
15.		Diqlossiya	Heydərov R. Dillərin inkişafında dil əlaqələrinin rolu, 2013, s.185-195
		Keçmişlərin təkrarı qiymətləndirmə	Məruzə
		Final imtahanı	